

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і кримінології
факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7596-294X>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ

На сьогодні державна політика в Україні спрямована на інтеграцію до Європейського Союзу, що є одним із пріоритетних напрямів розвитку країни. Соціально-політичні та економічні зміни в Україні впливають на усі форми суспільного та політичного життя в державі, зокрема, на процеси у галузі права. Аналіз законодавчого досвіду реалізації пенальної політики як України, так і зарубіжних країн свідчить, що її визначальною рисою на сьогодні є гуманізація кримінально-правової репресії. Загальною стає тенденція до зменшення кількості обвинувальних вироків, пов'язаних з призначенням покарання у виді позбавлення волі на певний строк, до покращення правового статусу засуджених тощо. Однією із складових цієї тенденції є застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. Слід зазначити, що сьогодні в Україні інститут умовно-дострокового звільнення від відбування покарання має широке застосування. Так, у 2016 році з установ виконання покарання звільнено умовно-достроково близько 1200 засуджених.

З метою покращення ефективності протидії корупції правоохоронними засобами, був прийнятий Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», яким внесені зміни до Кримінального кодексу України, що обмежують застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання [1].

Відповідно до ч. 3 ст. 81 КК України умовно-дострокове звільнення від відбування покарання може бути застосоване після фактичного відбуття засудженим:

1) не менше половини строку покарання, призначеного судом за злочин невеликої або середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, а також за необережний тяжкий злочин;

2) не менше двох третин строку покарання, призначеного судом за корупційний злочин середньої тяжкості, умисний тяжкий злочин чи необережний особливо тяжкий злочин, а також у разі, якщо особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила умисний злочин, за який вона засуджена до позбавлення волі;

3) не менше трьох чвертей строку покарання, призначеного судом за умисний особливо тяжкий злочин, а також покарання, призначеного особі, яка раніше звільнялася умовно-достроково і знову вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання.

Треба погодитись із думкою науковців, що при тлумаченні зазначеної норми постає багато питань [2, с. 52].

Проаналізувавши ч. 3 ст. 81 КК України, на нашу думку, можна зробити наступні висновки:

по-перше, законодавцем встановлюється пряма заборона застосування умовно-дострокового звільнення до осіб, які вчинили корупційні злочини невеликої тяжкості;

по-друге, засуджені за корупційні злочини середньої тяжкості мають право на умовно-дострокове звільнення після фактичного відбуття 2/3 строку покарання на відміну від засуджених за злочини середньої тяжкості інших видів, у яких таке право з'являється після фактичного відбуття 1/2 строку покарання;

по-третє, враховуючи відсутність прямої заборони застосування умовно-дострокового звільнення за тяжкі та особливо тяжкі корупційні злочини, право на даний вид звільнення у засуджених настає на загальних підставах, тобто після відбуття 2/3 або 3/4 строку призначеного судом покарання відповідно.

Аналіз теоретичних досліджень свідчить, що умовно-дострокове звільнення від відбування покарання виступає важливим стимулом виправлення засуджених, позитивно впливає на їх правослухняну поведінку, сприяє ресоціалізації. Тому застосування будь-яких обмежень зазначеного інституту звільнення від відбування покарання є недоцільним.

Варто згадати, що до прийняття чинного Кримінального кодексу вітчизняне законодавство ще з радянських часів встановлювало значні обмеження у застосуванні умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (ст. 52-1 КК України 1960 р.). І саме з прийняттям в Україні Кримінального кодексу 2001 року всі правові обмеження у застосуванні умовно-дострокового звільнення були скасовані, що, безперечно, стало великим досягненням та проявом гуманізму.

Доцільність та необхідність умовно-дострокового звільнення обґрунтовується саме тим, що цілі покарання досягнуті і засуджений не потребує подальшого відбування покарання. Держава та суспільство не мститься злочинцю за вчинений ним злочин. Відбувши встановлену законом частину строку покарання, коли засуджений сумлінною поведінкою та ставленням до праці доводить своє виправлення, коли є велика доля вірогідності, що він більше не буде вчиняти злочини, актуальним постає питання про умовно-дострокове звільнення

від відбування покарання такого засудженого. Тому, вважаємо, що застосування будь-яких обмежень умовно-дострокового звільнення від відбування покарання негативно вплине на правовий статус засудженого, його прагнення до виправлення та ресоціалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

2. Горох О. П. Законодавчі обмеження щодо звільнення від покарання корупціонерів. *Вісник адвокатури України*. 2016. Т. 13, ч. 1. С. 50–53.

Одержано 10.02.2017